1829. No 152.

ARNHEMSCHE COURANT.

Dingsdag den 22 December.

FRANKFORT, den 18den December.

Volgens berigten van de Servische grenzen, is het artikel van het vredestraktaat, betrekkelijk de weder inlijving der districten, die vroeger tot Servie behoord hebben, tot heden nog onuitgevoerd gebleven. De Turken meenen daarom, dat Hadil-pacha ook in het heeft, om te Petersburg hieromtrent mede vertoogen te doen.

— Te Kischenew, in Bessarabie, is den 26sten November eene sterke aardbeving ondervonden. Vele schoorsteenen zijn daardoor ingestort, en bijna alle gebouwen beschadigd. Te Bucharest, in Wallachije, heeft deze aardbeving mede vele verwoestingen aangerigt. Verscheidene huizen zijn er geheel of gedeeltelijk ingestort, en men meent, dat er een dertigtal menschen bij omgekomen zijn.

BRUSSEL, den 19den December.

De heer baron van Zuijlen van Nijevelt, Nederlandsch ambassadeur bij de Porte, is den 16den van Parijs alhier aangekomen, en den volgenden dag naar 's Gravenhage vertrokken.

— Daar de dagbladen der katholijk-liberale factie zich al sedert eenigen tijd in scheldwoorden en verwenschingen tegen de ministers en de regering uitgeput hebben, en men daaraan reeds gewoon is, wordt het hun moeijelijk, bij nieuwe aanleidingen, hunne gramschap krachtig genoeg uit te drukken, om de aandacht tot zich te trekken. Een hunner heeft er geen beter middel op geweten, dan uit te roepen, dat het Fransche schrikbewind van *Robespierre* in Nederland herleeft, en een ander heeft daarop met slagen en eene omverwerping van den troon gedreigd. Wat zal er nu nog voor hen overblijven? De leden van de Staten-Generaal, die de voordragten van de regering aannemen, voor landverraders uitschelden? Dat hebben zij ook reeds gedaan, en de *Catholique* heeft gisteren de zoodanigen zelfs reeds tot in het volgend leven toe vervloekt. In het graf zullen zij geen rust genieten, en tot in de verste nageslachten zal hun naam met schande overladen worden. Meer schijnt men wel niet te kunnen verwachten.

TWEEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Donderdag den 17den December.

De vergadering wordt ten 12 ure geopend.

De notulen van het verhandelde in de zitting van gisteren worden gelezen en goedgekeurd.

Er zijn weder een aantal verzoekschriften ingekomen, meest allen betrekking hebbende tot de belastingswetten en tot herstel der zoogenaamde grieven, waaronder men 72 telt uit Antwerpen, met een getal van 20,769 onderteekenaren. Dezelve zullen alle aan de daartoe bestemde commissie worden verzonden.

De beraadslagingen over de begrootingswetten worden voortgezet.

De heer *Angillis* onderzoekt de begrooting zelve en maakt daar verscheidene aanmerkingen op. Hij had gewenscht, dat dezelve in verschillende ontwerpen van wetten gesplitst waren geworden, en men bij de beraadslagingen der kamer het doen van amendementen had ingevoerd, waarvan hij de nuttigheid betoogt en hetgeen, naar zijn oordeel, niet ongrondwettig is. Hij vindt in de verhooging der belastingen een groot nadeel voor de branderijen en brouwerijen. De spreker laat zich zeer uit tegen den digten sluijer, waarin de operatien van het sijndicaat zijn gehuld. Hij kan over de nuttigheid en noodzakelijkheid niet oordeelen, doch zegt alleen te weten, dat het volk voor hetzelve groote opofferingen doen moet. Hij vereenigt zich met hetgeen ten dezen aanzien door den heer *Fookema* in zijne memorie gezegd is, als ook met hetgeen in eene bekende Duitsche brochure gevonden wordt. Hij kan niet ontveinzen te zeggen, dat hij moest gelooven, dat er een *geheim budget* bestaat, waarvan de Staten-Generaal niets bekend is, en brengt daartoe ten bewijze aan de uitgaven voor het kanaal van Marken, welke men voorgezet had zonder dat de kamers daarvan eenige uitgaven hadden goedgekeurd. Hij oordeelt, dat de grootste rust en eendragt heerscht; dat men geene storing der rust te vreezen heeft, evenmin als de dweepzucht der roomsch katholieke geestelijkheid, en brengt daarvoor ten bewijs de reize, welke Z. M. de Koning door sommige provincien heeft gedaan. Waar heeft Hoogstdezelve de minste onrust bespeurd? Men spreekt gestadiglijk van verdediging, van bescherming van den troon: gelukkig zal eene gelegenheid, om dit te bewijzen, ontbreken. De redenaar verklaart eindelijk zijne goedkeurende stem aan de begrootingswetten nogmaals te moeten weigeren en bereid te zijn om transitoire wetsbepalingen, welke hij niet als ongrondwettig beschouwt, aan te nemen.

De heeren *van Asch van Wijck* en *van Sijtzama* verklaren zich voor de begrootingen.

De heer *Geelhand Dellafaille* verdedigt de geestelijkheid, ten opzigte van een gezegde van een der leden, dat deze twiststookers waren. Hij liet alle bedenkingen buiten de begrooting ter zijde, en oordeelde dat die der uitgaven, na de daarin gemaakte veranderingen, aannemelijk waren. Niettegenstaande hij van eenen onbekende eenen bedreigingsbrief ontvangen had, kon zulks geen invloed op zijne goedkeurende stem hebben. Wat die der middelen betreft, kon hij de verhooging der opcenten niet goedkeuren en vond hij in dezelve verschillende bedenkingen.

De heeren *Boddaert* en *Lemker* verklaren zich voor de wetten.

De heer *de Roisin* zoekt de beweegredenen tot bepaling zijner stem alleen in de begrootingswetten zelve. Hij ontkent niet, dat er vele verbeteringen daargesteld zijn, maar oordeelt, dat er nog vele veranderd, eenige uitgaven beter besteed of verminderd behoorden te worden; dat men de koffij, den tabak en de thee belasten moest, in plaats van de andere te verhoogen enz. Van al het verdere, dat in den loop der beraadslagingen gezegd was, wilde hij niet gewagen, maar dit alleen meende hij te moeten zeggen, dat het voorgeven, als of de hollandsche taal de landtaal was en men zich met geene taal van vreemdelingen moest inlaten, geheel ongegrond was en hij vele aanmerkingen daartegen zoude in het midden brengen, zoo Z. M. in de laatste boodschap niet de verzekering had gegeven, daarop nog later terug te willen komen.

De heer *Fallon* ontkent niet, dat er geene verbeteringen in de voorgedragene wetten gebragt zijn, doch hij vraagt zich af of dezelve, zoo als zij daar liggen, aannemelijk zijn. En dit beantwoordt hij ontkennend.

De heer *Barthélémy* onderzoekt de begrootingswetten, vergelijkt dezelve met vorige jaren en vereenigt zich met sommige gezegden van den heer *G. G. Clifford*. Hij komt tot het besluit, dat, wat men daarvan ook zeggen moge, geene wezenlijke bezuinigingen zijn daargesteld.

Z. Exc. de minister van financien zegt, dat er een erreur in het discours van den laatsten spreker is, hetwelk hij uit den weg wil ruimen, dezelve had namelijk aangevoerd dat er bij het einde van het tienjarig tijdvak een deficit zou ontstaan. Volgens den minister was dit geenszins het geval.

De heer *Barthélémy* ondersteunt nader zijn gevoelen.

De heer *de Secus* maakt verschillende aanmerkingen op het geldelijke der begrooting. Al hetgeen sedert 1815 omtrent de geldmiddelen van den staat is voorgevallen, is genoeg om hem te beletten op nieuw toe te geven; hij kan zijne goedkeurende stem daaraan niet hechten. Hij beklaagt zich verder over de handelingen van het ministerie, over het laatste ontwerp der drukpers, enz.

De Voorzitter: Vele leden nog het woord gevraagd hebbende, is het vervolg der beraadslagingen bepaald op morgen ten tien ure.

Zitting van Vrijdag den 18den December.

De vergadering wordt ten half 11 ure geopend.

De notulen van het verhandelde in de zitting van gisteren worden gelezen en goedgekeurd.

De centrale afdeeling brengt rapport uit, wegens de nieuwe redactie van het ontwerp van wet, nopens de grondbelasting. Daaruit blijkt, dat over het algemeen de antwoorden der regering voor kennisgeving zijn aangenomen, terwijl slechts eenige weinige leden bij hunne vroegere bedenkingen hebben blijven volharden. — Dit verslag zal worden gedrukt en rondgedeeld, terwijl de discussien over dit onderwerp worden bepaald onmiddelijk na den afloop der discussien van het budget.

Is ontvangen een aantal petitien, alle over de grieven, voor het meerendeel uit gemeenten van Luik en Limburg. Daaronder bevindt er zich ook een van inwoners uit de stad Nijmegen. — Verzending naar de commissie.

De beraadslaging over de begrootingswetten wordt vervolgd.

De heer *van den Hove* is de eerste spreker. Hij is van gevoelen, dat Z. M. eerbiedig moest verzocht worden deze onderhavige wetten in nadere overweging te nemen, en wel voornamelijk wegens de ondoelmatige heffing, welke, ten opzigte der accijnsen, is voorgedragen. Hij verklaart zich inzonderheid tegen den accijns op het geslagt; die belasting, welke zoo vele gelijkheid met die van het gemaal heeft, moest niet wederom in ons financiele stelsel zijn opgenomen geworden.

De heer *de Brouckère* beklaagt zich, dat men zijne bedoelingen zoo wel als die zijner medeleden, de heeren *le Hon* en *de Celles*, miskend heeft, door te weigeren het onderwerp der grieven, waarover een gedeelte des volks zich te regt beklaagt, in committé-generaal te behandelen. Men was nu verpligt die bezwaren te gelijk met de getallen van de begrooting in overweging te nemen. Men gevoelt daarvan thans de nadeelen, doch men kan er nu niet wederom op terug komen. De redenaar kan intusschen niet toegeven, dat die grieven, zoo als het ministerie voorwendt, vreemd aan de begrooting zouden zijn. Niets is vreemd aan het budget. Het is juist het middel om ze uit den weg te ruimen. Men heeft goedgevonden die grieven te doen voorkomen als voortspruitende uit de woelingen van onrustige en gevaarlijke lieden; dat door dezelve het land in eenen staat van twist en verdeeldheid is geraakt.

Dat men zich verzekere, zegt de redenaar; die lieden zijn zoo gevaarlijk niet als de ministeriele dagbladen, en wel inzonderheid de *Gazette des Pays-Bas*, zulks trachten voor te stellen. Men heeft zich meer te beklagen over de verkeerde raadgevingen van staatsdienaren, die van het onbepaald vertrouwen, dat de Koning in hen stelt, misbruik maken. Wat den staat van onrust betreft, waarin het land zoude zijn geraakt, den tegenstand die zich in sommige gewesten tegen het bestuur zou hebben geopenbaard, — van het tegendeel heeft Z. M. de Koning zich overtuigd, tijdens zijnen togt door die provincien; hoe onbeschrijfelijk is de liefde en eerbied, hem aldaar bewezen, met welke hulde werd hij daar ontvangen; ja, het scheen een zegetogt. Bovendien blijkt uit de koninklijke boodschap, nu eene week geleden ten geleide van zeker ontwerp ontvangen, dat de regering zich alleen over de afdwaling van een gering aantal burgers, alleen van sommige gewesten beklaagt. Gesteld, dat zulks waarheid was, moet dan het geheele volk harde wetten ontvangen? zou de meerderheid dan voor de minderheid moeten onderdoen. Het ware beter geweest, wanneer die afdwaling werkelijk had plaats gehad, haar met die minachting te bejegenen, welke dezelve verdient. De regering zou altijd den noodigen steun vinden in de meerderheid der natie.

De redenaar verklaarde vervolgens geene de minste waarborgen te vinden voor de ministeriele verantwoordelijkheid, zoo noodzakelijk in eenen

constitutionele monarchie, voor de vrijheid van drukpers, noch voor die van het onderwijs.

Tot het eigenlijke onderwerp der begrooting, de getallen, overgaande, doorliep hij alle takken van inkomsten en uitgaven, en maakte daarop velerlei aanmerkingen.

Hij stond echter voornamelijk stil bij de handelingen van het amortisatie-sijndicaat, die, zeide hij, elk een ten hoogste onbegrijpelijk voorkomen. Naar zijn inzien, geniet het sijndicaat ongrondwettige voorregten en oefende, even daardoor, een schadelijken invloed op de belangen van bijzondere personen uit; — alsmede bij de loterijen, waarvan, naar zijne berekening, de administratie-kosten hooger dan de opbrengst waren, en welke post hij, als van zedelijk nadeel, van het budget wilde hebben afgebragt. Hij wenschte, ten einde aan de botsing der belangen van het Noorden en het Zuiden, en de heffing der belastingen, vooral in de accijnsen, een einde te maken, commissien van onderzoek benoemd te hebben, waarin ook eenige leden dezer kamer moesten zitting erlangen. Hij toont het doelmatige aan, om de begrootingswetten bij hoofdstukken te bediscutieren, als wanneer men niet in het onaangename geval komt, om het goede en slechte gedeelte te gelijk aan te nemen of te verwerpen. — Hij meent in de bedenkingen, welke hij alleen tegen de getallen van de begrootingen gemaakt heeft, gegronde reden te hebben om zich *tegen* het budget te verklaren.

De heer *de Gerlache* onderzoekt mede vele takken van inkomsten en uitgaven; hij weidt bijzonder uit over de vrijheid van onderwijs en godsdienstige gevoelens, waarvan hij de noodzakelijkheid aantoont. Met betrekking tot de vorderingen der katholijken, zeide hij, dat de staat van zaken in Noord-Nederland daartoe zelve aanleiding gaf, dewijl b. v. in geheel Holland niet één roomsch school-opziener gevonden wordt, en er, onder anderen, niet een roomsch katholijke afgevaardigde voor die provincie in de kamer zitting heeft. Door deze laakbare onpartijdigheid maakt men twee natien van een volk. Wat de menigte teekenaars van petitien betreft, wijt de spreker zulks aan de minachting, welke men in het vorige jaar heeft betoond tegen een handvol petitionarissen, zoo als men zeide. Daardoor is het noodzakelijk geworden, in grooter aantal de regtmatige vorderingen, welke men doet, te ondersteunen. Hij verklaart zich tegen de onderhavige wetten.

De heer *de Jonge*, wederlegt, in een welsprekend advijs, voornamelijk de stelling « *point de subsides, sans redressement des griefs*, » die, naar zijn inzien, geheel strijdig is met onze grondwet. Zoo die stelling doorging, moest men den Koning ook het regt toekennen, om, even als in Frankrijk en Engeland, de kamer te ontbinden; hetgeen evenmin als het gezegde beginsel in de grondwet wordt bevolen of verboden. Men maakt de regering daardoor afhankelijk van de Staten-Generaal, die maar een gedeelte der wetgevende magt uitmaken, en daardoor wordt geboren de ergste dwingelandij, welke bestaat, de parlementaire dwingelandij. Behalve nog andere punten, die de spreker toelichtte, zeide hij, omtrent het amortisatie-sijndicaat, dat die instelling bij eene wet was daargesteld, en men die wet, zoo lang die niet was teruggenomen, behoorde te eerbiedigen. Hij zou voor de wetten stemmen; bij eene mogelijke verwerping, zou hij zich verklaren voor eenen transitoiren maatregel, dien hij geenszins als inconstitutioneel beschouwde.

De heer *de Celles* ondersteunt de redenen, door vorige sprekers tegen de wetten aangevoerd, waarin hij genoegzamen grond vindt om zich *tegen* dezelve te verklaren. —

De heer *Fockema* verklaarde, dat hij, bij het uitbrengen van zijne stem, alleen het belang van troon en vaderland zou te rade nemen, zonder zich door iets, daar buiten, te laten afschrikken. (De spreker openbaarde echter nog niet bepaaldelijk of hij voor of tegen de wetten zou stemmen.)

De heeren *de Langhe* en *van Sasse van Ysselt* verklaren zich daarentegen tegen de begrootingswetten; de eerste wegens de te hooge opgedrongene belastingen; en laatste inzonderheid wegens het bestaan der zoogenaamde grieven, waarin, zegt hij, men reeds voor lang had moeten voorzien. De heer *van Sasse* eindigde zijne redevoering met den uitroep van: *Oranje boven!* onder welke leus hij zich altijd had geschaard, en aan welke getrouw, hij de voorgestelde wetten niet konde aannemen.

De heer *van Lijnden van Hoevelaken* betoogde integendeel dat de regering geene vorderingen meer kan toegeven; men had haar reeds te veel gevergd. De bezuinigingen op het budget waren reeds zeer aanzienlijk, en men kon geene verdere posten van de tien- op de éénjarige begrooting overbrengen, waaruit ongelegenheden zouden ontstaan. Hij verklaarde zich voor de wetten.

Daar de tijd reeds vergevorderd is, zeide de voorzitter, dat er nog onderscheidene sprekers ingeschreven waren, en stelde hij dus voor, om de zitting heden avond ten half 7 ure te vervolgen; eenige leden ondersteunen het voorgestelde; andere willen liever de beraadslagingen tot morgen verschuiven; eindelijk wordt bij hoofdelijke stemming, overeenkomstig het voorstel van den voorzitter, besloten, de zitting dezen avond voort te zetten.

Avond-Zitting van Vrijdag den 18den December.

De vergadering slechts geschorst zijnde, worden er geene notulen voorgelezen, doch worden onmiddelijk de beraadslagingen over de begrootings-wetten voortgezet.

De heer *Pescatore* zegt, dat hij voor de uitgaven van de beide begrootingswetten kan stemmen, daar in dezelve werkelijke verbeteringen hebben plaats gehad, en de slotsom, welke zij voorstellen, niet hooger is, dan de middensom over de tien jaren van het jongstverloopen tienjarig tijdvak geslagen. Omtrent de ontwerpen nopens de wegen en middelen kan hij nog niet gaaf zijne toestemming geven, daar hiertegen onderscheiden gegronde bedenkingen zijn in het midden gebragt. Hoezeer overhellende tot het gevoelen, dat men de koloniale waren, als koffij, thee, tabak enz. moet belasten in plaats van eenige accijnsen; is hij er sterk voor, om in deze niets met overhaasting te doen. Men moest een grondig onderzoek over deze belangen doen, opdat niet de bronnen van den koophandel, die de ware zenuwen van ons financieele stelsel zijn, mogten belast worden. Nopens het tweede gedeelte der begrooting zal hij nadere inlichtingen afwachten. Zonder zich eigenlijk met de zoogenaamde grieven in te laten merkt de spreker aan, dat men zich in niets moet laten afschrikken, en zich niet vervaard betoonen voor het ijdel geschreeuw van petitionarissen.

Daarna hebben nog het woord gevoerd de heeren *Beelaerts*, *van Tuijl van Coelhorst*, *Surlet de Chokier*. Ten half elf ure is de vergadering gescheiden tot morgen ten tien ure.

Zitting van Zaturdag den 19den December.

In deze zitting hebben over de begrootings-wetten het woord gevoerd de heeren *Hoijnck van Papendrecht*, *de Moor*, *Sandelin*, *le Hon*, *Fockema*, *van Reenen*, *de Liedel de Well*, *Reijphins*, *van Crombrugghe*, *Warin*, *van Genechten*, *de Stassart*.

Vervolgens heeft Z. Exc. *de minister van financien* het woord bekomen en in eene uitgebreide redevoering, welke bijna een en een half uur geduurd heeft, de aan de beraadslaging der kamer onderworpene begrootingswetten verdedigd. Z. Exc. sprak eerst over eenige algemeene en daarna over eenige bijzondere aanmerkingen.

Vervolgens vraagt de heer *le Hon* het woord en zegt, dat, na de gegevene inlichtingen van Z. Exc. den minister, hij voor de wetten op het sijndicaat stemmen zal.

De beraadslagingen worden gesloten. Men gaat over ter stemming. —

1°. Het ontwerp van wet tot vaststelling van de eerste afdeeling der begrooting, aanvang nemende met 1830. Hetzelve wordt aangenomen met eene meerderheid van 61 tegen 46 stemmen.

Voor hebben gestemd, de heeren: *van Dam van Isselt*, *van Reenen*, *Rengers*, *Hinlopen*, *van Tuijll van Heeze*, *Roddaert*, *Bijleveld*, *de Jonge*, *van Foreest*, *op den Hooff*, *Dijckmeester*, *van Nagell*, *Reijphins*, *Frets*, *Hoijnck van Papendrecht*, *Lijcklama à Nijeholt*, *van Boelens*, *Lemker*, *Repelaer*, *van Utenhove*, *Fockema*, *Dedel*, *van Wickevoort Crommelin*, *G. Clifford*, *Donker Curtius*, *van Velsen*, *Backer*, *van Hulthem*, *Gockinga*, *Weerts*, *van Randwijck*, *van Alberda*, *Yssel de Schepper*, *d'Escury van Heinenoord*, *Pescatore*, *Boeije*, *Sijpkens*, *G. G. Clifford*, *van Suchtelen*, *van Asch van Wijck*, *van Sytzama*, *de Moor*, *van Tuijll van Coelhorst*, *van Toulon*, *de Rouck*, *Sandberg*, *van Alphen*, *Luzac*, *van Meeuwen*, *Verheijen*, *Huijtens Kerremans*, *Jorges*, *van Crombrugghe*, *van Genechten*, *de Waepenaert*, *van Lijnden van Hoevelaken*, *Geelhand Dellafaille*, *Beelaerts van Blokland*, *Sandelin*, *van de Kasteele* en de voorzitter *Corver Hooft*.

Tegen hebben gestemd de heeren: *d'Anethan*, *Fabry Longrée*, *de Stassart*, *Luijben*, *van den Broucke de Terbeque*, *de Roisin*, *Surmont de Volsberghe*, *de Brouckère*, *de Stockhem*, *Cornet de Grez*, *van Sasse van Ysselt*, *Angillis*, *Dellafaille d'Huijsse*, *Taintenier*, *Huijsman d'Annecroix*, *de Bousies*, *de Secus*, *de Liedel de Well*, *Sertuijs*, *d'Omalius Thierry*, *Dumont*, *le Hon*, *Cuijpers*, *du Chastel*, *Verranneman*, *Marechal*, *Cogels*, *de Celles*, *Fallon*, *Surlet de Chokier*, *Trentesaux*, *de Snellinck*, *Paschal d'Oujn*, *de Langhe*, *de le Vielleuze*, *Pycke*, *van den Hove*, *de Melotte d'Envoz*, *Faber*, *de Gerlache*, *Coppieters*, *Ingenhousz*, *Barthelemij*, *Warin*, *Goelens* en *Collet*.

2°. Het ontwerp van wet tot vaststelling der middelen tot voorziening in de uitgaven, begrepen in de eerste afdeeling, aanvang nemende met 1830. Hetzelve wordt *verworpen* met eene meerderheid van 55 tegen 52 stemmen.

Voor hebben gestemd alle de leden die voor het eerste ontwerp hebben gestemd behalve de heeren: *Boeije*, *G. G. Clifford*, *de Rouck*, *Huijtens-Kerremans*, *van Crombrugghe*, *van Genechten*, *de Waepenaert*, *Geelhand-Dellafaille* en *Sandelin*, welke alle tegen gestemd hebben.

Tegen hebben gestemd alle de leden welke tegen het eerste ontwerp hebben gestemd, benevens alle de laatstgemelde leden.

III. Het ontwerp wet op de Nationale schuld en tot regeling der belangen van het amortisatie sijndicaat, ter gelegenheid van de vaststelling van de tienjarige begrooting, aanvang nemende met 1830. Hetzelve werd *aangenomen* met eene meerderheid van 88 tegen 19 stemmen.

Tegen hebben gestemd, de heeren: *d'Anethan*, *Fabry-Longrée*, *de Stassart*, *Luijben*, *van den Broucke de Terbeque*, *de Stockhem*, *Cornet de Grez*, *van Sasse van Ysselt*, *Angillis*, *Pescatore*, *de Secus*, *de Liedel de Well*, *Cogels*, *Fallon*, *de Langhe*, *Faber*, *de Gerlache* en *Beelaerts van Blokland*.

IV. Het ontwerp van wet tot vaststelling der tweede afdeeling der begrooting over den jare 1830. Hetzelve wordt aangenomen met eene meerderheid van 54 stemmen tegen 53 stemmen.

Voor hebben gestemd al de leden welke voor het eerste ontwerp hebben gestemd, benevens de heer *Cuijpers*, die voor, en behalve de heeren *Fockema*, *Boeije*, *de Rouck*, *Huijtens-Kerremans*, *van Crombrugghe*, *van Genechten*, *de Waepenaert* en *Geelhand Dellafaille*, die tegen hebben gestemd.

Tegen hebben gestemd al de leden die tegen het eerste ontwerp gestemd hebben, behalve de heer *Cuijpers*, en benevens al de laatstgemelde leden.

V. Het ontwerp van wet tot vaststelling der middelen, voor de begrooting over den jare 1830. Z. Exc. de minister van financien zegt, dat hij door den Koning gelast is, dit ontwerp, bij verwerping van de middelen der tienjarige begrooting, als geheel daarmede in verband staande, in te trekken.

VI. Het ontwerp van wet, tot bepaling der som, welke gedurende het jaar 1830 tot aankoop en aflossing van schuld zal besteed worden. Hetzelve wordt aangenomen met eene meerderheid van 103 tegen 4 stemmen.

Tegen hebben gestemd de heeren: *d'Anethan*, *Fockema*, *van Sasse van Ysselt* en *Angillis*.

Z. Exc. de minister van financien verzoekt den voorzitter, de leden der Kamer bijeen te houden, ten einde, Maandag aanstaande, bij het aanhooren van eene boodschap des Konings tegenwoordig te zijn, welke Z. M. noodig zal oordeelen in de tegenwoordige omstandigheden aan de Kamer aan te bieden.

De vergadering wordt geadjourneerd tot Maandag aanstaande, ten 12 ure, ter beraadslaging over het nieuwe ontwerp van wet op de grondbelasting.

(Zie verder het Vervolg.)

Vervolg van de

ARNHEMSCHE COURANT,

Van Dingsdag den 22 December 1829.

Mengelwerk.

DRUKPERS.

Er is geen onderwerp, dat voor deszelfs grondige beoordeeling meer tijd en nadenken vordert, dan de vrijheid der drukpers; maar geen is er ook tevens, waaromtrent zich een ieder meer geregtigd en bevoegd acht, naar tijdelijke uitkomsten en verschijnselen een afkeurend vonnis uit te spreken.

Er wordt weinig doorzigt vereischt, om in eenig geschrift plaatsen of gezegden op te merken, die hoon of beleediging ademen tegen personen, die op het groote tooneel der wereld handelen. En daar de meesten, op deze op zich zelf staande daadzaken blijven hangen, en hunne gezigtskring zich alléén of grootendeels ten minste niet verder uitstrekt, dan het tegenwoordige, — is het natuurlijk, dat zij hun oordeel over de vrijheid der drukpers naar dezen maatstaf bepalen. Hoe meer zij zich in het tegenwoordige besluiten, des te levendiger ook hunne afkeuring en verwerping dier vrijheid zal wezen. En het is derhalve niet vreemd, dat hare voortbrengselen, in het dagelijksch verkeer, zoo onderscheiden beoordeeld worden, en bij den eenen een' veel levendiger indruk maken dan bij eenen anderen, die in zijne beschouwing zoo wel het toekomende als het tegenwoordige zoekt te omvatten. Ik spreek hier van menschen, welker ter goeder trouw zijn, en bedoel dus thans niet dezulken, welke, in staat de onderwerpelijke zaak in haar geheel te overzien, nogtans die vrijheid een vijandig hart toedragen, omdat zij eene lastige beoordeelaarster is.

Zal men dan een onpartijdig oordeel over dezelve vellen, zoo moet de slotsom van hare uitwerkselen en van haren invloed uit eene reeks van jaren worden opgemaakt, die zullen aanwijzen, of de schaal ten goede of ten kwade overhelt.

Met een vast vertrouwen op de kracht der waarheid, zal dit verloop van tijd kunnen worden ingewacht. Want het is eene onbedriegelijke leer, die ons doet gelooven, dat der waarheid eene ontwijfelbare overwinning is verzekerd. Hiervan overtuigd, kan eene regering haren vasten gang blijven vervolgen, al worden hare bedoelingen niet zelden miskend, en valsche of bedriegelijke stellingen gepredikt, om het oordeel der menigte op een dwaalspoor te voeren. Zoo die gang slechts door regtvaardigheid bestuurd wordt, en zij zich dus in staat vindt gesteld, hare beginselen en handelingen aan den toets van waarheid en regt te onderwerpen, — dan zal de miskenning en verdraaijing harer oogmerken des te tastbaarder worden en de pogingen der volksmenners geheel krachteloos blijken te zijn. Wanneer de regering de overtuiging bij zich vestigt en daarnaar handelt, van op den duur den tegenstand en de kwaadwilligheid alléén daardoor te kunnen verlammen en te overwinnen, dat zij dit onbedriegelijke rigtsnoer getrouwelijk volgt, dan zal de tegenpartij als onwillig tot betere gezindheden gedrongen worden, zoo het haar niet geheel aan invloed en aanhang zal ontbreken. De vrijheid der drukpers zal derhalve tot een wed- of tweestrijd, ter verdediging en handhaving van beginselen, aanleiding geven, die zich wederkeerig moeten zuiveren, willen dezelve het verlangde overwigt verkrijgen. Deze wedstrijd werkt niet slechts voordeelig op de bevordering van kennis, als een gevolg der wrijving van botsende gevoelens en denkbeelden; maar ook op de ontluiking der zedelijkheid onder de natie, vermits slechts aan die beginselen eindelijk het overwigt kan verzekerd blijven, welke toonen op waarheid en regt te zijn gegrond.

Dat deze heilzame uitkomsten niet zonder bezwaren en moeijelijkheden te verkrijgen zijn, bevestigt de ondervinding van alle landen, wáár de vrijheid der drukpers in der daad bestaan heeft. Zij heeft de rust en het gemoed van menigen trouwen staatsman geschokt; maar dit is een onvermijdelijk kwaad, zal zij tevens in staat zijn de boosheid te ontmaskeren. In eenen regeringsvorm als de onze, neemt dezelve steeds eene staatkundige strekking, die voor de hooge magistraatspersonen bij uitstek gevoelig en onaangenaam is. — De openbare beraadslaging der Tweede Kamer bepaalt de aandacht der menschen op de algemeene zaken des lands. De provinciale staten wekken insgelijks de belangstelling der natie, en het doen der verkiezingen, hoe deze ook bij ons mogen verminkt zijn, brengt al mede het zijne toe, om de meening des volks eene staatkundige rigting te geven, en om dus den geest buiten de huiselijke bemoeijingen rond te leiden.

In onzen vroegeren staatsvorm bestonden deze aanleidingen niet; en dezelve had veeleer eenen zoodanigen eerbied voor de overheidspersonen doen stand grijpen, dat dezelve zich grootendeels boven de openbare beoordeeling verheven of veilig konden achten. Men zag wel uitkomsten en handelingen, — maar geen personen. De sluijer der geheimhouding, die alle staatsligchamen dekte, mogt soms als door toeval eens worden opgeligt, — in den gewonen regel bleef het tooneel voor de aanschouwers gesloten.

Dat dus de drukpers in vroegere tijden deze rigting niet aannam, of het alleen dan in zeker opzigt deed, als staats- of kerkgeschillen de gemoederen verbitterden, lag derhalve minder in de beperkte vrijheid derzelve, dan veel meer in den aard der staatsverrigtingen, die er geene aanleiding toe gaven. Zoo ook eenig onderwerp werd uitgesloten of meer bij uitsluiting aan banden gelegd, zou men haar inderdaad niet vrij kunnen noemen, en allerminst, zoo men haar die staatkundige strekking wilde ontnemen, welke toch in het oog van velen tevens eene harer belangrijkste werkingen daarstelt, in zoo ver namelijk, zij langs dien weg tot waarborg der vrijheid of tot bedwang van onwettige magts-uitbreiding moet leiden. Die strekking ligt bovendien, zoo als wij zeiden, in den aard van onzen tegenwoordigen regeringsvorm, hetwelk dus vooral bij het vaststellen der wetgeving op dit stuk niet uit het oog kan worden verloren, zonder tot andere, ongelegenheden aanleiding te geven, voornamelijk hierin bestaande, dat, bij gebreke van openbare vrije mededeeling van gedachten, welligt nog ruimer voedsel aan *geheime* woelingen wordt verschaft.

Deze algemeene beschouwing hebben wij willen doen voorafgaan aan de beoordeeling van *eenige* bepalingen van het *ontwerp van wet, tot verdere aanvulling van eenige gapingen in het wetboek van strafregt.*

De vrijheid der drukpers is toch een onderwerp van zoodanig hoog gewigt, dat alle drift en partijdig oordeel in het beramen en verordenen van wettelijke beschikkingen daaromtrent ter zijde moeten worden gezet. Welligt is niemand minder tot dit bevoegd oordeel in staat, dan de staatsdienaren; die er de waarde van beoordeelen naar den last, welken zij van het oogenblik van de vrije werking der drukpers ondervinden, en met de volle levendigheid des gevoels de zaak daarom *alléén* van die eene zijde beschouwen.

Onze aandacht valt in de eerste plaats op de bepaling van art. 2: «dat al wie zich op eenigerlei wijze zal hebben schuldig gemaakt aan betoon van minachting der besluiten of verordeningen, door den Koning onmiddelijk uitgevaardigd, zal worden gestraft met eene gevangenis van twee tot vijf jaren.»

Bij de overweging van deze bepaling wordt men als van zelf tot een onderzoek, aangaande de wettelijke bevoegdheid van iedere magt, geleid, aan welke een bepaald regtsgebied als het ware is aangewezen, binnen hetwelk zij zich kan bewegen, en buiten hetwelk zij zich niet vermag uit te strekken, zal er geen inbreuk op de bevoegdheid eener andere magt en dus op de vrijheid geschieden.

Bijaldien eenig gewestelijk bestuur, zonder voorkennis of toestemming eener stedelijke regering, plaatselijke keuren wilde invoeren, zou men, onzes inziens, te regt oordeelen, dat er aan de voorregten der gemeenten was te kort gedaan. Wanneer een burgemeester zich geregtigd waande, om, zonder medewerking van den raad, eene belasting voor te dragen en te doen invoeren, zou het insgelijks niet twijfelachtig zijn, of hij zijne magt had overschreden.

En zoo de Koning kon goedvinden, zonder bewilliging der Staten-Generaal, gelden te heffen en uitgaven te doen plaats hebben, zou evenzeer de grondwet in hare gewigtigste bepalingen geschonden zijn geworden. In het onderzoek der grondwettige bevoegdheid behoort men, dus niet zoo zeer stil te staan, bij de overweging van welken persoon, of van welke instelling eenig besluit afkomstig is; — maar daarop te letten, of de *magt*, om hetzelve uit te vaardigen, bestond. Het levert, wat den aard der zake betreft, geen verschil op, of een gouverneur, een minister of wel de Koning zelve de oorzaak der handeling is. Is daardoor de grondwettige magt te buiten gegaan, zoo is het overtuigend, dat er geene bevoegdheid tot dezelve heeft bestaan. Maar wat anders (en hierop wilden wij eigenlijk neêrkomen) zou b. v., in het gestelde geval, dat belastingen *buiten de wet* op een eenvoudig koninklijk besluit werden uitgeschreven, verwacht kunnen worden, dan dat de drukpers aantoonde het onwettige van zoodanige handeling? En wat anders zou de strekking en het gevolg van dit oordeel wezen, dan dat zoodanig besluit veroordeeld en aan *minachting* werd prijs gegeven.

Bleef derhalve de bepaling van dit artikel behouden, dan zouden de Staten-Generaal thans onder eenen anderen vorm hetzelfde doen, wat het slaafsche parlement omtrent HENDRIK *den achtsten* deed, van namelijk aan 's Konings besluiten dezelfde kracht als aan de wetten toe te kennen. Als de *minachting* dier besluiten toch reeds strafbaar is, alleen omdat zij door den Koning zijn uitgevaardigd, — dan ligt noodzakelijk het denkbeeld ten grondslag, dat dezelve ook ten allen tijde en overal wettig en verpligtend zijn; zonder daartoe als eerste voorwaarde te stellen, dat zij met de bevoegdheid der koninklijke magt moeten overeenstemmen. Dat de waardigheid, het (*wettig*) gezag, de (GRONDWETTIGE) regten en de persoon des Konings steeds in heiligen eerbied worden gehouden, brengt het belang der natie reeds mede, omdat de troonsbekleeder die onschendbaarheid moet bezitten, zonder welke de staatsvorm niet als onwankelbaar gevestigd kan worden beschouwd. Maar de *uitoefening* der *koninklijke magt* is niettemin in de grenzen, door de grondwet afgebakend, besloten; en vermogt Hij dáár buiten te treden, dan was deze daardoor alleen reeds vernietigd. En daar alzoo *de uitoefening van deze magt*, even zeer als die van ieder andere, aan de openbare beoordeeling onderworpen is, moet haar ook beurtelings goed- of afkeuring, lofverheffing of *minachting* treffen, al naar mate het voorwerp des onderzoeks, of wel de verschillende inzigten en gevoelens het medebrengen. Geheel ongrondwettig is derhalve de bedoelde bepaling des ontwerps, welke de koninklijke magt even als boven de grondwet plaatst, door hare verordeningen, wanneer zij verdienen mogten aan de veroordeeling en dus nog veel meer aan de *minachting* prijs te worden gegeven, even heilig en onschendbaar als *de persoon* des Konings te doen beschouwen.

Ten tweede is onze aandacht gevallen op de uitdrukkingen, in art. 3 voorkomende, te weten: *het in gevaar brengen der openbare rust, door verdeeldheid te bevorderen, wanorde en wantrouwen aan te kweeken, en het gezag der regering of een deel derzelve te ondermijnen.*

Wij erkennen volgaarne, dat pogingen, daartoe strekkende, misdadig en strafbaar zijn. Doch de hier gebezigde woorden, om deze daden aan te duiden, zijn niettemin van dien aard, dat bijna iedere, die over ons staatsregt en de daaraan verbonden inrigtingen handelt, in gevaar zou kunnen geraken, om in de termen dezer strafwet te vervallen. Eene beschouwing b. v. van het kiesregt zou ons [illegible]

leiden, dat de ridderschap boven de andere standen bevoorregt is geworden; dat de permanente kies-collegien, wier leden voor hun leven of erfelijk dit regt uitoefenen, eene strekking hebben, om zich allengs van het ligchaam der natie af te zonderen. Of eene beschouwing van den vertegenwoordigenden regeringsvorm zou ons tot het besluit kunnen brengen, dat dezelve op den duur onbestaanbaar is, als er geen juist evenwigt van magt stand grijpt, en dat inzonderheid de koninklijke magt alle andere magt moet verlammen of te niet doen, zoo dra de inwilliging der inkomsten en uitgaven in dien zwakken zin wordt opgevat, dat de Staten Generaal geen afdoenden invloed op de regeling en vaststelling der geheele staats-huishouding vermogen uit te oefenen. Zoodanige en meer dergelijke beschouwingen zouden, naar de regelen der spitsvondigheid, toch kunnen gerekend worden, *wantrouwen aan te kweeken*, of wel strekkende, om *verdeeldheid te bevorderen*, wel niet regtstreeks, maar echter middelijk, door allengs de gemoederen voor te bereiden, om *wantrouwen* omtrent onze staatsinrigtingen te voeden; en door tot *verdeeldheid* tusschen eenen bevoorregten en niet bevoorregten stand den grond te leggen. Want *bevorderen* en *aankweeken* zijn uitdrukkingen van zoodanige beteekenis, dat er de zachtste en meest verwijderde werking door kan verstaan worden. En bovendien wordt in dit art. niet gezegd, dat door *dit bevorderen* en *aankweeken*; om strafbaar te zijn, de openbare rust *dadelijk* in gevaar moet zijn gebragt. Neen, door onbepaald het in gevaar brengen der openbare rust, langs de genoemde wegen voor strafbaar te stellen, kan er zoo wel door verstaan worden een gevaar, hetwelk dadelijk ophanden is en waarvan zich de onbedriegelijke kenmerken reeds beginnen te vertoonen, als een, hetwelk (zoo men gelooft of voorgeeft te gelooven) zich misschien in de toekomst, na een verloop van vele jaren, zou kunnen doen gevoelen. Bij de werking van een ijverig *officie* is de laatstbedoelde opvatting geenszins onwaarschijnlijk. En deze zoo algemeene en onbepaalde wetsbepaling zou daarom, op zijn minst genomen, aanleiding kunnen geven, om iemand, die aan dat verwijderd gevaar kon gerekend worden voedsel te hebben verschaft, in regten te betrekken en eenige weken of maanden in instructie te houden.

Naar deze zelfde wijze van opvatting, zou hij ook kunnen gezegd worden het gezag der regering te hebben *ondermijnd*, door zich b. v. in de bovenvermelde beschouwingen te verdiepen, door hare handelingen aan de letter en het doel van het staatsverdrag te toetsen, of door het aanwezen eener oppositie voordeelig te achten en aan te prijzen. Aan iedere ongunstige beoordeeling harer handelingen, zou dit karakter van *ondermijning* kunnen aangewreven worden, vermits toch wederom dit hier gebezigde woord voor de willekeurigste uitlegging vatbaar is. De strafbaarheid is bovendien niet bepaald tot het *ondermijnen* van het *wettig* gezag der regering, maar blootelijk tot haar gezag; zoo dat, wanneer zij zich in een gezag had gesteld, hetwelk aan eene andere magt in den staat toekwam, het ten toonstellen van die aanmatiging of overschrijding, zou kunnen geacht worden, dit gezag, ofschoon ook onwettig, te hebben *ondermijnd*.

In verband met hetgeen wij hier boven, omtrent de besluiten, onmiddelijk door den Koning uitgevaardigd, gezegd hebben, zou uit de aanneming dezer wettelijke bepalingen te schijnen te volgen, dat de wetgevende magt hare hand had geleend, om een *gezag* boven de wet te doen stand grijpen en dat *te handhaven*.

De instelling van het amortisatie sijndicaat, *(als een deel der regering beschouwd)* dus tegen die *ondermijning*, onder het schild van dit ontwerp, verzekerd, zou op hare tegenwoordige fondamenten blijven vast staan, vermits het niemand ligtelijk zou wagen, dat *deel der regering* te *ondermijnen*, door den aard dezer instelling in het licht te plaatsen en eene ongunstige meening, aangaande dezelve te doen opgaan en te vestigen, gelijk toch niets zoo zeker eene finantiele inrigting doet instorten, als de voorstelling van hare gebreken.

Blijft dan dit artikel, wat *de bedoelde uitdrukkingen betreft*, onveranderd, dan zal zich elk steeds in gevaar bevinden, in de termen dezer strafwet te worden verstrikt. En terwijl men de kwaadwilligheid alleen schijnt te willen treffen of te bedoelen, zal zich ook elk regtschapen man, die zich om geene gunst van het oppergezag bekreunt, maar die het om waarheid en eene onpartijdige beschouwing van zaken te doen is, even eens aan de vervolging zien blootgesteld. Het schijnt onmogelijk de vrijheid der drukpers te doen bestaan, zonder tevens het misbruik te dulden. Want wil men het laatste te zeer beperken en afsnijden, dan besnoeit men weder te veel de vrijheid en vernietigd dezelve met der daad. Het kwaad, dat deze mag aanrigten, moet zij ook zelve genezen. Dat kwaad geheel af te keeren, of dadelijk bij het ontstaan reeds in den grond te willen herstellen, is eene vergeefsche poging. Men moet haren invloed, gevolgen en uitkomsten over een uitgebreid tijdsbestek beoordeelen en de bijzondere verschijnselen niet tot eenen afdoenden maatstaf nemen, om hare weldadigheid te miskennen.

Eene derde aanmerking is op de streuge strafbepalingen van het ontwerp gevallen, en op de onevenredigheid, welke tusschen dezelve en die van de wet van den 16den Mei 1829 wordt waargenomen, voor zoo verre deze nog in kracht zal blijven. Volgens art. 1 dezer wet, wordt de (regtstreeksche) opruijing tot het begaan van eenige misdaad of een misdrijf, indien dezelve hoegenaamd geen gevolg heeft gehad, gestraft met met eene geldboete van *f* 50 — *f* 100, of, ingeval van verzwarende omstandigheden, met eene gevangenis ten hoogste van slechts zes maanden. En in art. 3 van het ontwerp worden de zoo even overwogene overtredingen, die in misdadigheid van aard toch niet zijn gelijk te stellen met die (regtstreeksche) *opruijing*, gestraft met eene gevangenis van een tot drie jaren, terwijl nog bovendien wordt ingetrokken de vrijgevige bepaling dezer wet, volgens welke de beklaagde nimmer in hechtenis kan worden gesteld, dan nadat hij tot de straf is veroordeeld. Zoo er meerdere strengheid noodig mogt zijn, dan zou dezelve, onzes inziens, bij voorkeur op deze opruijing moeten worden toegepast, vermits dezelve, al heeft zij ook niet het gevolg gehad, dat het bepaalde misdrijf, tot hetwelk men heeft opgeruid, is bedreven geworden, veel meer de openbare rust in gevaar brengen of de regten der maatschappij *kan* verkorten, dan kan kunnen geschieden, door op *voormelde wijze* het gezag der regering of een deel derzelve TE ONDERMYNEN, WANTROUWEN AAN TE KWEEKEN, en verdeeldheid te BEVORDEREN.

Het ontwerp heeft, behalve dit alles, de gevaarlijke strekking, om mistrouwen in het onderling verkeer der menschen aan te kweeken. W[illegible] de daarin als misdadig beschouwde handelingen kunnen, volgens he[illegible] ve, op *welke wijze* of door *welk middel* ook, bedreven worden; dat iemand, zoo wel door de *drukpers* als door *gesprekken*, zou in *het openbaar* als in *den bijzonderen omgang*, zich daaraan sch[illegible] zou kunnen maken. Een geheel bederf van het zedelijk karakter der [illegible] tie zou daarvan het gevolg zijn; een ieder zou zich steeds belaagd [illegible] deelen; en de laaghartige zucht, om zich gunst te verwerven, zou [illegible] nig een tot een verrader van het vriendschappelijk vertrouwen k[illegible] doen worden.

Als het ontwerp nog andere middelen op het oog heeft dan de [illegible] pers, waardoor de bedoelde misdrijven kunnen worden begaan, dat [illegible] dan openlijk die omschrijve, op dat een ieder wete, waaraan zich [illegible] kunnen houden. Maar zoodanig als het nu is gesteld, komt hetzelve [illegible] niet alleen voor een valstrik voor de onschuld te kunnen zijn, maar [illegible] nog bovendien eenen weg open te zetten, om alle zedelijkheid te [illegible] woesten.

GEDACHTEN.

Het moet elken waarachtigen Nederlander en waren vaderlandslievenden medeburger innig smarten, bij zoo vele, voornamelijk zuidelijke Nederlanders, eenen geest te bespeuren, welke geschikt is om de welvaart van [illegible] gansche land op het spel te brengen en misschien voor lang in eenen [illegible] van ellende te dompelen. Dat deze geest wel het meest zich open[illegible] bij de belijders van de roomsch-katholijke godsdienst is zigtbaar, [illegible] doet meer dan vermoeden, dat dezelve eenigen grond heeft in het ver[illegible] van geloofsbelijdenissen. Hieruit ontstaat de vrees, dat, indien de [illegible] mogt werden verontrust, het geestdrijvende gevoel, van de verschillende onderdeelen van de christelijke kerk, wederom die droevige gevolgen [illegible] weeg brenge, welke de ondervinding ons geleerd heeft, de gevolgen [illegible] zijn van onlusten, waar de verdrukking van eene of andere secte, [illegible] de rede niet van was, ten minste voor de leus moest worden gehouden. Maar zoo deze toestand van zaken ons tegenwoordig allergrievendst voor[illegible] komt, moeten eenige aanleidende oorzaken, welke van het bestuur [illegible] men, ons niet onverschillig zijn

Deze zijn het immers, die eenigen schijn van regtvaardig ongenoegen geven, aan datgeen, hetwelk meerendeels moet worden gehouden [illegible] eenen onrustigen eigenbelangzoekenden geest. Gaarne gelooven wij, dat nim[illegible] mer het bestuur iets bedoeld heeft, hetwelk alle onderdanen in het alge[illegible] meen, en ieder in het afzonderlijk, mogt of konde beleedigen, zoo [illegible] in hunne regten als afzonderlijke godsdienstige gevoelens; maar de w[illegible] van uitvoering kunnen wij zoo algemeen niet goedkeuren.

Dikwerf waren het omwegen, die tot het goede moesten brengen, [illegible] die, uit hoofde hunner onnagaanbare kronkels, het doel aan hen uit [illegible] oog deed verliezen, voor wie men het wilde bereiken.

Zoo er dan wel misschien geen weinig openhartige en vertrouwe[illegible] wijze van regeren bestaat, dan is het niet te ontkennen, dat dezelve [illegible] zeer geschikt is om zich onverdiend dien naam te verwerven; ge[illegible] looven wij in gemoede, dat het kanaal van *Marken* daar te stellen, het Collegium Philosophicum op te rigten, het geheimzinnig handelen met het sijndicaat, de menigvuldige beloften, welke van wege het bestuur in de Tweede Kamer der Staten-Generaal worden gedaan, en wat er met [illegible] provinciale staten al is voorgevallen, alle daden zijn, welke het bevor[illegible] deren ven het algemeen welzijn ten doel hadden, doch wij twijfelen [illegible] deze onze overtuiging algemeen zij.

Zoo deze geheimzinnige handelwijze (welke zoo weinig overeenkomst heeft met die rondheid, welke den Hollander steeds van alle volken heeft onderscheiden) dan in staat is het geheele vertrouwen op het be[illegible] stuur te doen verliezen, wordt het niet alleen wenschelijk voor ieder, maar pligt voor de regering, dezelve geheel te veranderen in eene ronde, openhartige, aan de grondwet getrouwe wijze van regeren.

Dan zullen die zuidelijken, die zich het eene eer rekenen het welzijn van hun vaderland te behartigen en de bedoelingen van onzen gelie[illegible] Koning te willen erkennen, even min eenigen lust gevoelen om het be[illegible] tegen te werken, als alle noordelijken.

WEDUWEN- EN WEEZEN-FONDSEN.

In een niet geheel onbelangrijk werkje van den Staats Commies, graaf THOMAS HENDRIK VAN LIMBURG-STIRUM, getiteld: IETS OVER DE NAAM-LOOZE MAATSCHAPPYEN, komt bl. 33, deze zinsnede voor:

. . . . . « De aard der *(naamlooze)* maatschappijen, waarover ik [illegible]
« del, verschilt zoo geheel van dien der bedoelde *(weduwen- en wee-*
« *zen-)*fondsen en der onderlinge waarborg-inrigtingen, dat eenige ver-
« warring, tusschen de beide soorten, niet wel mogelijk zoude zijn voor
« hem, die van het onderwerp der maatschappijen in het algemeen [illegible]
« waand is. *Gene* (de naamlooze maatschappijen) worden aangegaan
« met het oogmerk, *om winst te maken*; *deze* (de weduwen-fondsen
« enz.) hebben geen ander doel dan de *verzorging tegen een toekomend*
« *onheil en schadeloosstelling tegen mogelijke rampen*. *Gene* zijn [illegible]
« de koninklijke goedkeuring en bekrachtiging en aan stellige wetten [illegible]
« derworpen, *deze*, met uitzondering der onderlinge waarborg-maat-
« schappijen, die, krachtens het besluit van 21 Augustus 1822, No. [illegible]
« (NB. *waar heeft de graaf dit welligt in een speciaal geval genomen*
« *besluit gevonden? — Immers niet in het staatsblad???*) de konink-
« lijke sanctie vereischen, KUNNEN ZONDER DE KONINKLYKE GOEDKEURING
« BESTAAN EN WORDEN DOOR GEENE WETTEN GEREGELD.»

Dit aangehaalde heeft ons te binnen gebragt een gesprek, vóór eenigen tijd, op eene terugreize uit *Belgie* naar *Holland*, op de stoomboot [illegible] een der administrateuren, directeuren, referendarissen, of ten minste een der hoofd-ambtenaren van een der ministeriële departementen gehouden, uit welk gesprek aan ons en andere reisgenooten is gebleken, [illegible] het gouvernement zich, sedert maanden, met het onderzoek naar [illegible] staat der weduwen- en weezen-fondsen had onledig gehouden, en, [illegible] gevolge van dat onderzoek, scheen te zijn teruggekeerd tot het [illegible] door hetzelve aangekleefd gevoelen, van, namelijk, noch *goedkeuring* te moeten uiten, noch eenig oordeel van *uitsluitende bepaling* of ook van *vernietiging* te moeten uitspreken; met welke [illegible]

het thans in het licht verschenen boekje van den jongen graaf VAN LIMBURG-STIRUM genoegzaam instemt; komende de door opgemeld onderzoek uitgelokte denkbeelden, (naar de mededeeling van den bedoelden ministerielen ambtenaar,) hoofdzakelijk op het volgende neder:

« Gelijk, in het algemeen, van gouvernementswege, geen stelligen invloed, door middel van *vergunning* of *verbod*, op de bemoeijenissen van onderlinge vereenigingen, bij voorbeeld, societeiten, genootschappen, aan weldadige oogmerken, kunst, wetenschap of vermaak gewijd, — fondsen, bussen en andere niet bij het *wetboek van koophandel* bedoelde maatschappijen, kan worden uitgeoefend, en Z. M. dan ook meermalen in substantie verklaard heeft, dat instellingen van den genoemden aard de autorisatie van het algemeen bestuur niet behoefden, zoo schijnen er ook geene bijzondere termen te bestaan, om de menigvuldige particuliere weduwen-fondsen en andere dergelijke vereenigingen van onderlinge verzekering of waarborg, (uitdrukkingen, welke, wat sommigen daarvan ook zeggen mogen, ten dezen genoegzaam *synoniem* zijn,) en veel min, om een of meer dier fondsen, *met uitsluiting van alle andere*, van gouvernements-wege uit te breiden en meer speciaal te beschermen. De ondervinding leert, dat de instellingen, welke, uit haren aard, deugdzaam en dus ligtelijk voor meerdere verbetering vatbaar zijn, en bij wier oprigters *belangloosheid* en *goede trouw* op den voorgrond staan, den bijval der ingezetenen niet slechts verwerven, maar ook behouden; terwijl daarentegen die, welke aan gegronde aanmerkingen onderhevig zijn, ze wel tot stand zijn te brengen, doch ook spoedig weder vervallen.»

« Buitendien schijnt elke te sterk verklaarde en te spoedig vooruitgezette bemoeijenis, van regerings-wege, minder vrucht te beloven, nu de belangstelling der ingezetenen in de weduwen-fondsen aanmerkelijk is verdoofd; gelijk er dan ook geene vrees bestaat, dat die ingezetenen, door de ondervinding geleerd, voortaan zoo gemakkelijk als voorheen, door schoone woorden zullen worden misleid.»

« De nieuwste fondsen, — waarvan het bestaan of ontwerp, in de *twee laatste* jaren is aangekondigd, — ofschoon hunne goede zijde hebbende, zijn blijkbaar niet vrij van vele gebreken, die bij vroeger bestaan hebbende instellingen zijn waargenomen, en hebben althans nog niet dat vertrouwen verworven, hetwelk tot eenig beslissend oordeel, omtrent derzelver mogelijke duurzaamheid, kan leiden. Hunne leden en hulpmiddelen zijn, in getal, niet aanmerkelijk, en het afstaan, door de directie, van een honorarium aan commissarissen, die de leden vertegenwoordigen, — het niet vorderen van eenen belangrijken inleg, ter verkrijging van een behoorlijk kapitaal — de verkoop der inschrijvingen op het grootboek, *in geval van ste kort* — en dergelijke beschikkingen meer, — nemen het publiek gewis even min voor zich in, als het prijken met door rekenmeesters afgegevene verklaringen, waarvan het slot alle vroeger beloofde zekerheid wegneemt, en als het niet zeer kiesch veroordeelen van alle bestaande inrigtingen van den genoemden aard, op het oogenblik, dat de INNERLYKE WAARDE des nieuwen plans *alleen* aan hetzelve de voorkeur behoorde te bezorgen.»

« Sommigen dezer bedenkingen zijn echter slechts op eenige fondsen, andere weder op allen toe te passen.»

« Moet nietteimin de tusschenkomst van het uitvoerend gezag nader, om ons onbekende redenen, noodzakelijk bevonden worden, dan spreekt het wel van zelve, dat alleen eene wet de wijze zoude kunnen regelen, waarop die tusschenkomst is uit te oefenen. — Dit zal nader worden aangetoond.

Amsterdam, Nov. 1829. B. F. en O.

BROUWERSHAVEN, den 11. December.

Het bestuur van het departement Schouwen der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, gevestigd binnen deze stad, reeds lang werkzaam, om een standbeeld voor den geliefden Nederlandschen volksdichter, *Jacob Cats*, hier in zijne geboorteplaats op te rigten, mogt heden deszelfs wensch vervuld zien. Op dezen dag, tot de ontsluijering van het standbeeld bepaald, kondigde reeds vroeg het uitsteken der vlaggen van een ieders woning het begin der plegtigheid aan. Voor eene zeer groote menigte, ook van elders zamengevloeid, werd in de kerk eene doelmatige redevoering over de *groote verdiensten* van *Jacob Cats*, door den wel eerw. heer *N. E. Ernst Vetten*, predikant te Renesse en Noordwelle, gehouden, afgewisseld door toepasselijke gezangen, aangeheven door een koor van kinderen, en deze plegtigheid binnen het kerkgebouw met orgelspel gesloten, zoo als het geopend was. Na het eindigen derzelve begaf zich het bestuur met de leden van het departement en de afgevaardigden uit onderscheidene kollegien naar de markt, waar, bij eene korte aanspraak van den voorzitter, het standbeeld ontbloot werd. Verder werd deze dag in algemeene vreugde doorgebragt. Het bestuur van het departement had zorg gedragen, dat het huisje, waarin *Jacob Cats* geboren werd, versierd, de folio-uitgave zijner gedichten, door dien volksdichter zelven met eene opdragt aan zijne geboortestad ten geschenke gegeven, voor elk te zien was, en de behoeftigste ingezetenen des avonds onthaald werden; terwijl de leden van het departement met een vriendschappelijk avondmaal in de zaal hunner vergadering, die geillumineerd was, de plegtigheid van dezen gedenkwaardigen dag onder gepaste vrolijkheid besloten.

Het standbeeld, opgerigt in het midden der markt van deze stad, is vervaardigd van eenen duurzamen witten steen, bekend onder den naam van *pierre de Rochefort*, hoog 4 ellen 32 duim, de pedestal van Escoscijnsche steen daaronder begrepen, waarin randschriften gebeiteld zijn, welke den naam, den geboorte- en sterfdag van *Jacob Cats* vermelden; terwijl het standbeeld zelf een bewijs is der uitstekende bekwaamheid en genie van den beeldhouwer, den heer *P. Parmentier*, te Gend.

Ten behoeve der noodlijdende van de gemeente Appeltern, is door den wel eerw. heer *Radijs*, van eenige menschenvrienden, uit Doesborgh, overgemaakt eene somma van *f* 58-82½, waarvoor de hartelijke dank betuigd wordt.

De Plaatselijke Commissie, tot onderstand der noodlijdenden in de dorpen Appeltern, Altforst, Maasbommel en Alphen, betuigt aan de milde gevers, onder Warnsveld en Gorssel, haren opregten dank, voor de door den heer predikant van Warnsveld aan haar overgemaakte som van 160 gulden, van welke zij zich zal beijveren het meest nuttig gebruik te maken.

Appeltern, den 16. December 1829.

De VILLERS, Burgemeester.

De Districts-Commissie tot onderstand der noodlijdenden in Maas en Waal, heeft ontvangen van den heer Predikant van Warnsveld, van aldaar door Zijn Wel Eerw. ingezamelde liefdegaven, eene som 64 gulden 36 centen, en van een onbekende, door tusschenkomst van den heer Notaris *Francken*, te Elst, 50 gulden. — Voor welke zij de milde gevers haren dank betuigt, en van welke zij het meest nuttig gebruik hoopt te zullen maken.

Arnhem, den 16 December 1829.

Van BECHTEREN, Pt.

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 20sten December 1572 werd de stad *Haarlem*, niettegenstaande de moedige verdediging der belegerden, door de Spanjaarden ingenomen.

Den 20sten dito 1585 kwam LEYCESTER het eerst te Vlissingen aan.

Den 20sten dito 1578 stierf de graaf van BOSSU.

Den 21sten dito 1603 overleed op het onverwachts GERARD BRANDT, bijgenaamd de *Jonge*, in 1557 te *Nieuwkoop* geboren.

Den 21sten dito 1652 werd de stad *Rotterdam* gecondemneerd tot de betaling van het traktement van HUGO DE GROOT.

Den 22sten dito 1598 had er eene buitengewone overstrooming van den *Tiber* plaats.

Den 22sten dito 1700 werd EGBERT DE VRY TEMMINCK geboren.

ARNHEM, den 22sten December.

Het water is hoog in den *Rijn* aan de Paal:

Den 21 Dec.	1 El 2 Palm 0 Duim;	gewassen 20 D.,	gevallen 0 D
Den 22 dito	1 El 3 Palm 0 Duim;	gewassen 10 D.,	gevallen 0 D

Heden overleed alhier, in den ouderdom van 76 jaren, de Heer *HERMANUS TIMMER*, *Dzn.* oud-Heemraad van den Hoogen Dijkstoel in *Boemelerwaard*. — Dienende deze tevens tot kennisgeving aan Bloedverwanten, Vrienden en Bekenden.

NIEUWAAL,
den 13den December 1829.

J. VAN KERKWYK,
Executeur.

ELBURG, den 15den December 1829. Heden overleed alhier, in den ouderdom van ruim zestien jaren, Jonkvrouwe *HENRIETTA JOHANNA VAN MANEN*.

N O T I F I C A T I E.

De GOUVERNEUR der PROVINCIE *GELDERLAND*,

Ontvangen hebbende eene missive van Zijne Excellentie den Opperjagermeester van Zijne Majesteit, Opperhoutvester voor de Noordelijke Provincien, d. d. 9 dezer, N°. 11, houdende kennisgeving, dat Zijne Excellentie zich vereenigt met het gevoelen van Heeren Gedeputeerde Staten dezer provincie, betrekkelijk de finale sluiting der jagt:

Brengt bij deze ter kennisse van de ingezetenen dezer provincie, dat door Heeren Gedeputeerde Staten, met overleg van Zijne Excellentie den Opperhoutvester voornoemd, de sluiting van de jagt in *Gelderland* is bepaald op den *een en dertigsten* dezer.

En zal deze door de zorg der Plaatselijke Besturen alom worden afgekondigd en aangeplakt, waar zulks te doen gebruikelijk is, en voorts in Arnhemsche Courant worden geinsereerd.

Arnhem, den 14den December 1829.

De Gouverneur voornoemd,
VAN HEECKEREN VAN KELL.

B E K E N D M A K I N G.

De PROKUREUR GENERAAL bij het Hoog Geregtshof te *'s Gravenhage*, als daartoe van hooger hand gemagtigd, looft bij deze uit eene premie van VYF EN TWINTIG DUIZEND NEDERLANDSCHE GULDEN aan den genen, die de *Juweelen*, *Paarlen* en *andere kostbaarheden*, welke in den nacht tusschen den 25sten en 26sten September 1829 in het Paleis van Z. K. H. den Heere Prinse *van Oranje* binnen de stad *Brussel* zijn gestolen, zoodanig als dezelve in de daarvan vervaardigde en alomme verspreide lijsten en teekeningen zijn beschreven en aangeduid, zal te regt brengen, of wel zoodanige aanwijzingen doen, dat die schat *in zijn geheel* ontdekt worde; — welke premie zal verdubbeld en dus tot VYFTIG DUIZEND NEDERLANDSCHE GULDEN gebragt worden, wanneer *tevens* de dader of daders aan den Regter met genoegzame zekerheid zullen worden bekend gemaakt of aangewezen.

Zullende voorts *aanzienlijke* belooningen worden geschonken aan den genen, die *slechts een gedeelte* of wel *enkele* der gestolene kostbaarheden zal te regt brengen, of wel deswege zoodanige aanwijzingen of opgaven doen, dat eene of meer van die kostbaarheden ten gevolge daarvan in handen geraken en aan Z. K. H. terug bezorgd worden; — welke belooningen steeds evenredig zullen zijn aan de waarde der terug bezorgde kostbaarheden.

's Gravenhage, den 5den November 1829.

A. W. PHILIPSE.

---

† † † BURGEMEESTER en WETHOUDEREN der STAD *NYKERK* presenteeren, op Dingsdag den 29sten December 1829, des voormiddags ten 11 ure, op de Zaal van het Raadhuis, in het openbaar, aan de minstaannemenden aan te besteden:

1°. Het ONDERHOUD der STADS WEGEN.
2°. Het WERK der gewone STADS ARBEIDERS.
3°. Het VERLICHTEN van deze STAD en HAVEN; alsmede het verpachten, aan den meestbiedenden, van de RETRIBUTIE voor het GEBRUIK van de MARKT.

Alles over en gedurende het jaar 1830.

De Conditien van aanbesteding en verpachting liggen ter Secretarie ter visie.

Nijkerk, den 17den December 1829.

Burgemeester en Wethouderen voornd.,
E. G. ARDESCH.
Ter Ordonnantie,
J. FREZIE,
Secretaris.

---

§ § § De Notaris *HOEFHAMER* zal, op den 7den Januarij 1830, in de herberg *den Eikenboom*, nabij het dorp *Oldebroek*, namens zijne principalen, verkoopen: 1059 stuks ZWARE EIKEN BOOMEN, waaronder er zijn van 5 palm over kruis bij 6 ellen lengte; en 470 stuks

ZWARE BEUKEN BOOMEN, van 6 à 7 palmen dikte bij 16 ellen stam, in perceelen of massen, staande op het landgoed *den Eikelenburg*, aan den straatweg bij het dorp *Oldebroek* gelegen, en ligtelijk te vervoeren naar *Elburg*, *Kampen* en het *Katerveer*. Nadere inlichting is te bekomen ten Kantore van voornoemden Notaris te *Elburg*.

---

† † † † † H. MEY METTENBRINCK, Notaris te *Barneveld*, zal, ten huize van den Kastelein *E. WITTEVEEN*, te *Barneveld*, op Zaturdagen den 16den en 30sten Januarij 1830, telkens des voormiddags ten elf ure, bij inzaat en finale toeslag verkoopen:

1°. Een BOEREN HOFSTEDE, *Esveld*, liggende onder *Barneveld*, aan den *Voorthuizer weg*, over het Buitengoed *den Schaffelaar*, met deszelfs HUIZINGE, HOF, BRINK, BAKHUIS, twee KOORNBERGEN, SCHUUR, twee SCHAAPSCHOTTEN en ruim 40 Bunders BOUW-, WEIDE- en DRIESTLANDEN, VELDEN en GRONDEN, AKKERMAALSHEGGEN en verdere HOUTGEWASSEN.

2°. Eene TIEND, gaande uit de evengemelde Boeren Hofstede, waarvan de gemiddelde opbrengst per jaar wordt berekend op *f* 150.00.

3°. De massa van de perceelen No. 1 en 2.

4°. Een HUIS, ERF, SCHUURBERG en HOF, te *Barneveld*, aan 't *Schouten Einde*, No. 4.

5°. Een HUIS, ERF en HOF, aan den *Hesseweg* te *Barneveld*.

6°. Een BOEREN ERF, *Kootwijk*, gelegen onder *Voorthuizen*, in *Harselaar*, bestaande in HUIS, HOF en BRINK, BAKHUIS, SCHUUR, SCHAAPSCHOT, twee BERGEN en 17 Bunders BOUW-, DRIEST- en WEILANDEN, HEIDE- en PLAGGEVELDEN, OPGAANDE BOOMEN en HOUTGEWASSEN.

7°. Het ERVE en GOED *de Groote Bosch*, liggende onder *Garderen*, in 't *Garderbroek*, met HUIS, HOF, BRINK en verder GETIMMERTE en 17 Bunders BOUW- en WEILANDEN, VELDEN en GRONDEN, AKKERMAALSBOSSCHEN en HEGGEN.

8°. 1 Bunder en 85 Roeden MHEENLAND, onder *Nijkerk*, in de *Nijkerkermheen*, aan den Nekkevelder weg, 't *Blekkerkampje* genaamd.

Voorts zullen nog ten dage der Toeslag, ten huize voormeld, dadelijk na den verkoop der voorschreven Onroerende Goederen, worden verkocht:

34 Perceelen ZWARE EIKEN- en BEUKEN BOOMEN, staande op de genoemde Boeren-Erven *Esveld* en *de Groote Bosch*.

Nadere informatien zijn te bekomen ten Kantore van den gemelden Notaris te *Barneveld*, Nommer 177.

---

† § † † † § Op Donderdag den zevenden Januarij 1800 dertig, des voormiddags ten tien ure, zal in het Koffijhuis *het Zwijnshoofd*, te *Zutphen*, bij publieke veiling worden verkocht: eenige perceelen zeer zware PEPPELEN- en YPEN BOOMEN, wegens derzelver gaafheid geschikt voor Timmerhout, en de Ypen in het bijzonder voor Kastemakerswerk, insgelijks voor Afbraak eene zeer hechte BOEREN SCHUUR, van alle zijden met Planken bekleed en aan eene zijde voor een gedeelte met Pannen gedekt, en een ZAADBERG van vijf Roeden; een en ander staande op het Erve *Holhuizen*, gelegen bij den *Yssel*, in de Buurtschap *Korten-Oever*, in de Gemeente van *Brummen*, bewoond door *S. HEIDENDAAL*, door wien de aanwijzing zal geschieden.

---

† † † † † † COMMISSARISSEN tot den STRAATWEG van *DEVENTER* over *ZUTPHEN* en *WINTERSWYK* naar de *Pruissische Grenzen*, — adverteeren, dat, door den Thesaurier van het fonds, de Coupons, verscheuen ultimo December 1829, na 1°. Januarij 1830, zullen worden betaald.

---

† † † † † C. WENDELAAR, G. J. JARMAN, H. GULLEN, J. JARMAN, F. GOEDHART, G. BOUHOFF, C. VAN MAARSCHALKERWAART, H. CANNEGIETER en [illegible] GROENEVELT Bz., Makelaars, zullen op Maandag den 4den Januarij 1830, in tegenwoordigheid van den WelEdelen Heer VREDEREGTER van de vereenigde 1ste en 2de Kantons der Stad *Amsterdam*, en ten overstaan van den natemelden Notaris, *in het voormalige Oudezijds Heeren-Logement* aldaar, verkoopen: No. 1. Een Kapitaal, Hecht, Sterk en sedert weinige Jaren geheel nieuw getimmerd WINKEL- en WOONHUIS, zijnde een dubbel ERF, mitsgaders daar achterstaande Hecht, Sterk PAKHUIS en ERVE, allezins geschikt en ingerigt tot eene Compleete GRUTTERY, daar sedert meer dan eene halve Eeuw Grutters-Affaire in uitgeoefend is en nog met goed succes wordt voortgezet, op de Weesperstraat, bij de Prinsengracht, Wijk 15; No. 6307, benevens alle de Vaste en Losse GEREEDSCHAPPEN, daarbij behoorende. No. 2. Een Hecht Sterk en Weldoortimmerd HUIS en ERVE, op de Weesperstraat, bij de Prinsengracht, Wijk 15, No. 6309, en No. 3. Een dito WINKELHUIS en ERVE, op de Hoogte van den Kadijk, nabij het Plein, Wijk 15, No. 6572. Breeder bij BILLETTEN, en de PERCEELEN te bezigtigen met een Bewijs, door een der Makelaars geteekend. De Bewijzen van Eigendom en de Veicondiliën zullen vier dagen bevorens ter lezing leggen, bij den Notaris A. VAN ETTEN, op den Singel, bij de Oude Spiegelstraat.

*** *Het Duizendjarig Rijk, volgens de Openbaring van Joannes, opengelegd en ontsloten door AELBERT DERKSCHEN, te Doornwerth*, bij *Arnhem*. Zijnde het stuk, hetwelk hij aanbood om voor Hunne Hoog Mogende Heeren Leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal van het Koningrijk der *Nederlanden*, te komen preken, ten einde Hunne Hoog Mogenden door hetzelve allen te bekeeren. Dit belangrijke stuk is voor 20 Centen te bekomen: te *Arnhem* bij D. K. MULLER EN COMP., te *Deventer* bij BROUWER, te *Nijmegen* bij THIEME, te *Tiel* bij VAN WERMESKERKEN, te *Zutphen* bij WANSLEVEN en verder alom.

*** Bij *W. BRAVE*, SENIOR, te *Amsterdam*, is van de pers gekomen:

I. *Leesboek over de Bijbelsche Geschiedenissen, vooral voor meestgeoefenden*, door J. PRINS, Predikant te *Amsterdam*, behelzende, behalve de Geschiedenis des Nieuwen Verbonds, ook een beknopt overzigt van de voornaamste gebeurtenissen in de Christelijke Kerk, à *f* 2.50.

II. *Godsdienstig Handboekje voor Jongelingen op Hooge en Lage Scholen*, van A. H. NIEUWMEIJER, met eene Voorrede van B. VERWEY, Predikant te *'s Hage*, à *f* 0.70.

III. *Leerzame Voorbeelden in het schrijven van* NIEUWJAARS-, HUWELYKS-, KRAAM- en ROUWBRIEVEN, benevens derzelver antwoorden. Alles geschikt tot eene gemakkelijke Handleiding, in de daarvoor dienende gelegenheden. Mitsgaders verdere gemeenzame en vertrouwelijke Brieven, à *f* 0.55.

*** Bij *J. OOMKENS*, te *Groningen*, is gedrukt, bij P. MEIJER WARNARS en W. BRAVE Junior, te *Amsterdam*, en verder alom te bekomen:

I. ANNALES ACADEMIAE GRONINGANAE 1825—1826; gr. 4to. *f* 9.00.

II. Mr. B. H. LULOFS, *Eenige Toelichtingen* en *Bedenkingen* op des *Geleerden* Dr. JOHAN BOWRING'S uit het *Engelsch*, in onze *Moederspraak* vertaalde *Aanmerkingen*, over sommige onzer ondere en nieuwere NEDERLANDSCHE DICHTERS, REDENAREN en andere SCHRYVERS; gr. 8vo. *f* 1-50.

III. Mr. B. W. BEDENKINGEN OP, en voorgestelde verbeteringen van het nog in werking zijnde LYFSTRAFFELYK WETBOEK, in verband met het WETBOEK VAN STRAFVORDERING, *rakende minderjarigen*; gr. 8vo. *f* «-40.

IV. *Prof.* TH. VAN SWINDEREN, VERZOEKSCHRIFT over het LAGER ONDERWYS, ingezonden aan de STATEN-GENERAAL, waarin op eene duidelijke wijze de bezwaren der nieuw voorgedragene Wet over dat onderwerp worden aangewesen, en op het behoud der tegenwoordige Wet aangedrongen, die eene ondervinding van bijna 25 jaren als nuttig heeft leeren kennen; in folio *f* «-40.

V. N. WESTENDORP, JAARBOEK van en vóór de PROVINCIE GRONINGEN, 1ste Stuk, gaande van den vroegsten tijd tot 1273; gr. 8vo. met platen. Bij Inteekening *f* 3 25. Buiten Inteekening *f* 4-05.

VI. Hetzelfde werk op best velin schrijfpapier. Bij inteekening *f* 5-20. Buiten inteekening *f* 6-50.

VII. M. CORSTIUS, HANDBOEK der CHRISTELYKE GELOOFSLEER, 2de deel; gr. 8vo. *f* 3 60.

VIII. Hetzelfde werk in 2 deelen compleet. *f* 6-40.

IX. W. SHAKSPEARE, de KEAPMAN FEN VENETIEN in JULIUS CESAR; twa Tooneelstikken. Uut it Ingels foarfrieske trog R. POSTHUMUS; gr. 8vo. *f* 2-00.

X. *Prof.* H. C. VAN HALL, *Geschiedenis* van de *verwoestingen* door de RUPSEN, in het Jaar 1829 aangerigt, in de *Provincie Groningen*; gr. 8vo. *f* «-40.

XI. *Prof.* A. YPEIJ, *Akademische Leerrede* ter gedachtenis van wijlen den *Hoogleeraar* T. A. CLARISSE; gr. 8vo. *f* «-40. Dito met portrait *f* «-55.

XII. G. H. VAN SENDEN, de *Nagedachtenis* van den *Hoogleeraar* T. A. CLARISSE plegtig gevierd bij het Natuur- en Scheikundig Genootschap te Groningen; gr. 8vo., met portrait. *f* «-75.

XIII. Dr. J. MUNNIKS, LEVENSSCHETS van den *Hoogleeraar* P. DRIESSEN; gr. 8vo., met portrait *f* « 60.

R. G. RIJKENS, *Een stel Schoolboekjes voor de 2de Klasse* als:

XIV. WILLEM REISLUST, of *Aardrijkskundige Beschrijving* van het KONINGRYK der NEDERLANDEN; 8vo., met een kaartje. *f* «-20.

XV. DE BEUGDIGE VRIENDEN van ons VADERLAND, of Gebeurtenissen van [illegible]

XVI. De LEERMEESTER [illegible]

XVII. VADER EDELHART of de BYBELVRIEND; 8vo. *f* »-25.

VIII. Hoe GROOTVADER VORMHART zijnen Kleinzoon RUDOLF *verstandig leert lezen*; 8vo *f* »-20.

XIX. VERTELLINGEN van den Onderwijzer SCHOOLVRIEND over de NATUURLYKE HISTORIE, 1e Stukje, met plaatjes; 8vo. *f* »-25.

XX. BRIEF bij bovenstaande *stel Schoolboekjes*; gr. 8vo. *f* »-25.

XXI. R. G. RYKENS, *Lettercuben* *f* »-40, en in een lessenaartje, *f* »-50.

XXII. R. A. VENHUIS, NATUURLYKE HISTORIE der PROVINCIE GRONINGEN, op Schrijfpapier; gr. 8vo. *f* »-80.

XXIII. Dito tot Schoolgebruik, 8vo. *f* »-25.

XXIV. J. SMID, LEESBOEK voor de hoogste Klasse, over de THEORIE DER REKENKUNDE; 8vo. *f* »-30.

XXV. GEDACHTEN omtrent het *Weduwen-* en *Weezenfonds* voor Politieke en andere Ambtenaren, onder de zinspreuk: *voor de Toekomende*; gr. 8vo. *f* »-25.

Te ARNHEM, bij C. A. THIEME Boekdrukker.